

**SIMON GREGORČIČ
I CIRIL KOSMAČ
– MUZEJSKE PRIČE
KNJIŽEVNIKA UZ SOČU**

**DAMJANA FORTUNAT
ČERNILOGAR**
Tolminski muzej
Tolmin, Slovenija

Simon Gregorčič, pjesnik (15. listopada 1844. – 24. studenog 1906.)

U selu Vrsno rodio se 15. listopada 1844. pjesnik Simon Gregorčič. Vrsno se nalazi na sunčanoj, uskoj zaravni pod snažnim Krnom (2245 metara nadmorske visine). Pjesnik je svoj rodni kraj nosio u sebi i svojim duhom sav život ostao povezan s gorskom pokrajinom i ljudima koji su mu oblikovali čvrst i nepokolebljiv karakter. Poštovao je domaće ljude, seljake i pastire ispod krnskih planina. Zapisao je: “Iz volje dolazi karakter, to poštujem.” ili “Ti skrhati me možeš, slomiti nikad, sudbine neprijateljske prijeteći vihore”.

Da je Simon Gregorčič bio vrlo omiljen kao pjesnik i čovjek pokazalo se i na njegovu pogrebu. Bio je toliko veličanstven,

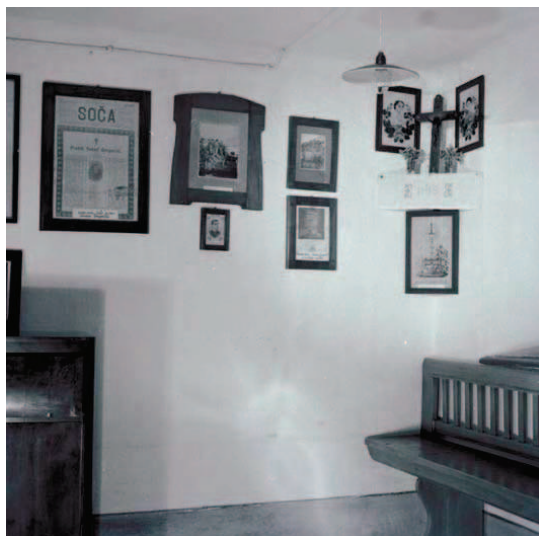
kao pogreb malo kojeg Slovenca. Toliko puta prijeđeni put uz njegovu bistru Soču, bio je 26. studenog 1906. posljednji. Iz Gorice ga je ispratila masa ljudi. Cijelim su se putem skupljali ljudi da bi mu se poklonili i otpratili ga do groba pokraj crkvice sv. Lovrenca u Libušnjem.

Želja za očuvanjem sjećanja na djelo pjesnika Simona Gregorčiča postoji još od pjesnikove smrti. Njegovo rodno Vrsno postalo je ciljem mnogih koji su ga poštovali. Na pjesnikov rođendan 1908. godine otkrivena je spomen-ploča. Iste

Slika 1. Memorijalna soba Simona Gregorčiča iz 1951. god.

je godine kod Sv. Lovrenca otkriven nadgrobnni spomenik, djelo goričkog kamenoklesara Josipa Bitežnika. Simonu Gregorčiču otkriven je 1937. godine spomenik u Ljubljani. Načinio ga je ki-

Slika 2. Pogled na dio sobe iz postava 1951. god.

par Zdenko Kalin. Unatoč ratnim vremenima, 1944. godine, na stogodišnjicu pjesnikova rođenja, zaredalo je nekoliko događaja. Po njemu je, primjerice, nazvan prvi primorski partizanski bataljon. Pjesnika su se sjetili slovenski iseljenici u Argentini. “Gorički slavuj”, kako ga je nazvao Fran Levec¹, pobudio je veliku pozornost.

U Gregorčičevu domu Muzejsko je društvo iz Tolmina 1951. godine uredilo posebnu sobu u kojoj su čuvali najkarakterističnije predmete iz pjesnikove ostavštine.² Sobicu pokraj kuhinje Muzejsko je društvo preuredilo u suradnji s tadašnjim ljubljanskim Zavodom za očuvanje i znanstveno proučavanje kulturnih spomenika. Tada su u kući još

¹ Fran Levec (1846.-1916.), profesor, urednik, esejist i književni povjesničar. Kao urednik “Ljubljanskega zvona” tijesno je surađivao s Gregorčičem.

² O tom su događaju opširno izvještavali “Slovenski poročevalac” 25. i 31. lipnja 1951., “Ljubljanski dnevnik” 28. lipnja 1951., “Književne novosti” 7. kolovoza 1951.

živjeli pjesnikovi rođaci. Gregorčičevom spomen-sobom u Vrsnom do 1958. godine upravljao je Muzej za Tolminsku, a nakon toga brigu o njemu preuzeo je Gorički muzej.

Sjećanje na pjesnika još je više oživjelo 1959. godine, kad su u Kobaridu postavili spomenik Simonu Gregorčiču, rad kipara Jakoba Savinšeka.

Sve veća posjećenost spomen-sobe u Vrsnom postala je smetnjom vlasnicima kuće. Zbog toga je, 1965. godine počelo skupljanje novca za otkup i uređenje pjesnikove rodne kuće i gradnju nove kuće za njegove rođake. Kad je skupljeno dovoljno sredstava, započeta je obnova. Muzejski stručnjaci za očuvanje spomenika odlučili su obnoviti izgled kuće kakav je imala u Gregorčičevo vrijeme. Pri obnovi su slijedili zahvate pjesnikova oca Jerneja. Tadašnji izgled kuće poznat je s fotografija na kojima je i on.

Rodna kuća pjesnika Simona Gregorčiča preuređena je u muzej prema zamisli arhitekta Janeza Suhadolca. Na obnovi su surađivali Zavod za očuvanje spomenika Gorica i Gorički muzej. Obnovljene su stube na “gank”.³ Na kat se, naime, dolazilo drvenim vanjskim stubištem kroz obnovljena nekadašnja vrata. Spomen-ploči na jugozapadnoj fasadi, postavljenoj 1908. godine, pridružila se nova, na jugoistočnoj strani.

U prizemlju, kuhinji i sobici nisu izvedene veće promjene. U kuhinji su izloženi neki predmeti iz kuće, a većina ih je skupljena u Vrsnom i bližoj okolini. Sobica je posvećena pjesnikovu rodu. Najkarakterističniji predmet u sobici je

³ Gank – drveni, natkriveni hodnik na alpskoj kući, nap. prev.

Slika 3. Novi postav Rodne kuće Simona Gregorčiča

i događajima kojima je prisustvovao.⁴ Na jugoistočnom zidu razapete su zastave i trake s otkrivanja Gregorčičeva spomenika u Ljubljani 1937. godine i sa slavlja u Vrsnom 1951. godine. U okomitoj staklenoj vitrini izloženi su pjesnikovi sitni predmeti. U vitrini je i posmrtna maska koju je načinio kipar Svitoslav Peruzzi.

pjesnikova kolijevka, u kutu je kućno raspelo. Nasred sobice je stol od javora. Tu su još i drvena klupa i peć.

Bilo je potrebno korjeniti izmijeniti prostorije na katu. Dotadašnje tri sobe i hodnik sa stubama projektant je spojio u dvije prostorije. Uklonio je strop, tako da je kat dozezao do krovnih greda. U prvom izložbenom prostoru pogled se zadržavao visoko na stro-

pu, na tamno obojenim nosačima krovne konstrukcije te modro i crveno obojenim daskama krova. Prostorno uređenje obiju gornjih prostorija stvaralo je dojam posebnoga, pjesniku posvećenog ambijenta, čemu je pridonosila i kombinacija crno i bijelo obojenih zidova i prozorčića nekadašnjeg potkrovlja. Izložba je posvećena pjesnikovu životu i radu, njegovu podrijetlu, suvremenicima

Slika 4. Detalj iz postava Rodne kuće

Izloženi su i komadi opreme, npr. pjesnikovo drveno počivalo, stol sa stolicama, glinena pećica za grijanje nogu, vješalica, škrinja s tri pretinca i stoličica. Na dvama je zidovima grafički prikaz pjesnikova života i stvaranja te doba u

⁴ Vidjeti: Branko Marušić i Jaro Komac, *Vrsno in Simon Gregorčič*, zbirka vodiča, 36, Ljubljana, 1973.

kojemu je živio. Opremljen je fotografijama, faksimilima dokumenata i legendama koje se nastavljaju u susjednu prostoriju. Na njima je prikazano i sjećanje na pjesnika nakon njegove smrti, jer je malo koji slovenski pjesnik tako duboko ukorijenjen među Slovencima kao Gregorčič. U toj su prostoriji pjesnikov krevet, ormar za odjeću, noćni ormarić i stolica. Izloženi predmeti bili su pjesnikovo osobno vlasništvo. Na unutarnjem zidu sjevernoistočne fasade neke su pjesnikove slike. Izložena su i sva izdanja *Poezija* koje su izašle za njegova života, monografije o Gregorčiču i prijevodi njegovih djela na strane jezike.

Na pjesnikovu 60. godišnjicu smrti, 1966. godine, rodna kuća Simona Gregorčiča u Vrsnom preuređena je u muzej. U tadašnjem govoru prigodom otvorenja kuće svečani je govornik, književnik France Bevk, naglasio: “Iz ove kuće pred kojom sada stojimo, kroz ova vrata, pun svijetlih snova, otišao je u škole, širio si obzore, upoznao se s našom lijepom riječju i upijao vruću ljubav prema rodnoj grudi”.⁵

Dvije godine kasnije u čast Simonu Gregorčiču nazvana je Osnovna škola u Ko-

Slika 5. Obnovljena rodna kuća Simona Gregorčiča

baridu. Po njemu su u mnogim slovenskim mjestima nazvane i ulice, a jedna je od njih i u Zagrebu (Gregorčičeva ulica). Niz godina muzej u Vrsnom uspješno je djelovao, pogotovo stoga što je skrbnica kuće bila Gregorčičeva rođakinja Jožefa (1909.-1992.). Zbog slabe izolacije na njezin je poticaj u prostoriji na katu postavljen spuštenu drveni strop. On je ambijentu oduzeo prvotno predviđen posvećeni prostor. Muzejski je prikaz s manjim popravcima ostao gotovo nepromijenjen.

Godine 2002. upravljanje rodnom kućom preuzeo je Tolminski muzej. Još je iste

⁵ Publikacija *Gregorčičeva rodna kuća u Vrsnom*, o obljetnici pjesnikove smrti, 1966.

Slika 6. Uređenje Rodne kuće Cirila Kosmača

Slika 7. Konzervatorski radovi na kući Kosmač

godine Muzej morao zbog predviđene poslijepotresne sanacije isprazniti objekt. Objekt je, naime, potresom u Posočju toliko oštećen da je bila nužna njegova statička sanacija i injektiranje vanjskih zidova. Nakon završene sanacije Muzej je ponovno opremio objekt i uspostavio prvotno stanje. Već smo tada bili jedinstvenog mišljenja da izložba zbog dotrajalosti treba biti preuređena. U godini kad se prisjećamo stogodišnjice pjesnikove smrti, Tolminski je muzej pokrenuo projekt preuređenja i obnove mu-

zeja. Na suradnju smo pozvali arhitekta Janeza Suhadolca, kojemu se pridružila Mima Suhadolc, i autora prvog postava dr. Branka Marušiča. Odlučili smo kat ponovno urediti u “posvećeni” prostor i ponovno ukloniti drveni strop. Bilo je potrebno dodatno izolirati krov i završne letvice obojiti u crveno-plavu kombinaciju. Grede, koje su ostale vidljive, obojene su u crno, a s njih se na trakama spuštaju rasvjetna tijela.

Ponovno je izrađen grafički prikaz pjesnikova života i stvaranja, doba u kojemu je živio i događanja nakon njegove smrti. Prvotnu izložbu dopunili smo događajima koji su se zbili do 2006. godine. U prizemlju smo načinili novi grafički prikaz pjesnikova doma i obitelji. U sobici smo izradili dopunjeno i popravljeno obiteljsko stablo po pjesnikovu ocu i dodali obiteljsko stablo po majci. Unatoč vremenskoj distanci, Gregorčič je nedvojbeno još uvijek snažno prisutan u slo-

Slika 8. Konzervatorska istraživanja kuće Kosmač

Slika 9. Prizemlje kuće Kosmač, kuhinja

Slika 10. Soba na prvom katu kuće Kosmač

Slika 11. Detalj sobe na prvom katu

venskom prostoru. To dokazuju brojne priredbe koje su učestaliye oko okruglih jubileja pjesnikove smrti ili rođenja, te brojnije u Primorskoj.

Gregorčičeva je poezija prevedena na njemački, talijanski, latinski, grčki, ruski, francuski i hrvatski jezik. Bio je, naime, pjesnik velikog formata. Najčešće je recitirana njegova pjesma *Soči*, koja je često spominjana i kao pjesnikova dalekovidna najava krvave Soče i borbi na Soškome frontu tijekom Prvoga svjetskog rata (“Tuda oštar čelik će sjeći, i ti ćeš krvavo mi teći...”). Valja naglasiti izdanja triju zbirki *Poezije* (I. – 1882., II. – 1888., III. – 1902.), a četvrto je izašlo nakon njegove smrti (1908.). Godine 1882. objavljena prva zbirka poezije (*Poezije I.*) postala je prvorazredan fenomen, a to je i za današnje vrijeme. U pola godine rasprodano je 1 800 primjeraka. Nakon pjesnikove smrti izašao je niz novih izdanja i prijevoda. Objavljene su pojedinačne pjesme, pisma i druga građa. Likovni umjetnici načinili su niz portreta Simona Gregorčiča. Otisnuta je masa razglednica s pjesnikovim motivima. Dosta je Gregorčičevih djela i uglazbljeno. Osamdesetih godina 20. st. u primorskim se školama počela uvoditi Gregorčičeva čitateljska značka, a sudionici se nakon završetka rado skupljaju upravo u Vrsnom, u pjesnikovoj kući. Posebnost u slovenskom prostoru su i brojni, muzeju u Vrsnom darovani predmeti pojedina (slike, knjige, štampovi, ručno

Slika 12. Posjet djece rodnoj kući Cirila Kosmača

izvezeni stolnjaci i sl.), čime se nastoji iskazati počast pjesniku. I to dokazuje pjesnikovu omiljenost i aktualnost.

Ciril Kosmač, (28. rujna 1910. – 28. siječnja 1980.)

I književnik Ciril Kosmač svojim je djelom bitno obilježio tolminski prostor i proslavio ga u svijetu. Njegov dom u Slapu na Idrijici proglašen je 1990. memorijalnim i etnološkim spomenikom. Karakterističan, skromni dom izgrađen u 19. st., stoji na lijevoj obali Idrijice. U kući je pisac Ciril Kosmač sa svojim roditeljima živio do 1930. godine, kada je zbog političkih razloga morao napustiti dom.

S gledišta pristupa očuvanju memorijalno-etnološkog objekta i muzejskog uređenja, kuća Simona Gregorčiča i Kosmačev dom različito su uređeni već

i zbog različitih okolnosti i vremena njihova nastanka.

Na osnovi ocjene o očuvanju spomenika i danih razvojnih smjernica koje su zahtijevale sanaciju, Općina Tolmin je 1990. otkupila zgradu koja je propadala i pobrinula se za nadomjesnu gradnju za obitelj Kosmač. Izrađen je precizan konzervatorski plan. Tolminski se muzej intenzivnije uključio u projekt 2000. godine. Bio je zadužen za izradu idejnog plana za preuređenje doma u muzej. Na projektu

su osim arhitekta Dušana Krambergera surađivali i etnolozi Tolminskog muzeja Karla Kofol i Marko Grego, književna komparatistica Jožica Štendler iz Knjižnice Cirila Kosmača i dizajnerica Mojca Turk. Sadržajni plan uređenja muzeja bio je podijeljen na dva dijela. U prizemlju, gdje su sobica, crna kuhinja i hodnik, predviđen je prikaz kulture življenja karakteristične za prvu polovicu 20. st. Pri izboru podataka od velike je pomoći bio piščev brat Ladko Kosmač, koji je u kući živio sve do otkupa i ujedno bio svjedokom većine preuređenja i građevnih adaptacija kuće. Na prvom je katu predviđen postav memorijalnog dijela izložbe s minimalnim zahvatima u postojeće stanje. Za sadržajni dio toga dijela izložbe bila je zadužena Jožica Štendler. Pripremila je opsežnu studiju o životu i radu Cirila Kosmača i izabrala sadržaje i građu za izložbu. Kao crvenu

nit izložbe izabrali smo lik koji je pisac stvorio u svome književnom djelu, lik Tantadruja. Ilustraciju je napravio akademski slikar Matjaž Schmidt. Tantadruj je tako preuzeo ulogu vodiča po izložbi i središnja je ilustracija na radnim listovima koje je muzej pripremio za provedbu pedagoškog programa.

Projekt obnove doma počeo je 1998. godine. Najprije je zamijenjena dotrajala krovna konstrukcija. Krov je ponovno prekriven slamom, kao što je bio nekad. Iste je godine muzej otkupio i pokućstvo te predvidio njegovo konzerviranje i restauriranje.

Razloga za očuvanje kuće i uređenje muzeja bilo je više. Svrha i cilj projekta od samog su početka bili nedvosmisleni i jasni. Spomenut ću samo nekoliko najvažnijih:

- očuvati i na odgovarajući način prezentirati karakteristično naslijeđe kuće,
- na primjeren se način pobrinuti za cjelovito predstavljanje i popularizaciju svjetski priznatog pisca Cirila Kosmača i njegova djela,

- djelatno sudjelovati u projektu *Kosmačev nastavni put*, koji je vodila Osnovna škola Dušana Muniha u Mostu na Soči,

- uključivanjem u međunarodne projekte primjereno se pobrinuti za predstavljanje i popularizaciju pisca i slovenske književnosti u inozemstvu.

Upravo smo posljednje mogli brzo ostvariti. Projekt obnove doma Cirila Kosmača bio je, naime, uključen u projekt *Genius loci*, koji su osnovali u sklopu programa Phare ECOS Ouverture. Osim obnove i muzejskog uređenja

Slika 13. Drveni putokaz Kosmačevog nastavnog puta

doma Cirila Kosmača kao dio projekta nastao je i dokumentarni film *Ta in ta in ta drugi (Ovaj i ovaj i ovaj drugi, portret Cirila Kosmača)*, koji je snimljen u koprodukciji Uredništva kulturno-dokumentarnih emisija TV Slovenije i Janez Pirc s.p. produkcije. Općina Tolmin se na poziv bratske općine Vicchio uključila u projekt 1999. godine. Projekt je podrazumijevao partnere – općine Fuedetodos (Španjolska, nositelj projekta), Fuente Vaqueros (Španjolska), Vicchio (Italija) i Wiederstedt (Njemačka). Pisac Ciril Kosmač, koji je mnogo pridonio promociji svoga kraja u zemlji i u inozemstvu time se svrstao uz bok važnim europskim umjetnicima kao što su španjolski slikar Francisco Goya, španjolski pjesnik i dramatičar Federico Garcia Lorca, talijanski slikar Giotto di Bondone i njemački pjesnik Friedrich Novalis.

Slovenskoga pisca Cirila Kosmača u inozemstvu nije bilo potrebno posve iznova predstavljati jer je neko vrijeme boravio i radio i u drugim zemljama. Godine 1938. bio je u Parizu kao izvanredni stipendist francuskog Ministarstva za vanjske poslove. U Parizu je bio i zaposlen u jugoslavenskom veleposlanstvu. Godine 1940. preselio se u Marseille, a nakon dvije godine preko Španjolske i Portugala otputovao je u London. Ondje je radio na BBC-ju, gdje je pripremao slovenske emisije. Iz Londona je u proljeće 1944. preko Egipta došao u Bari, u Italiji, odakle je odletio na oslobođeno područje u Bijeloj krajini. Kući se vratio 1945. godine, nakon petnaest godina života u inozemstvu. Nakon 1956. godine preselio se u Portorož i ondje živio do smrti kao slobodni književnik. Umro je 1980. godine u Ljubljani, a pokopan je na groblju u Ročama, nad Slapom na Idrijici.

Ciril Kosmač jednom je izjavio kako je “zapravo postao pisac i zbog nostalgije”. Na oblikovanje Kosmačeve osobnosti i kasnijeg pisanja svojim je povijesnim i duhovnim naslijeđem utjecala Tolminska. Kosmač je ovako opisuje: “Tamo čovjek zna i vidi da se svijet otvara na sve četiri strane: Baškom grapom, Idrijskom dolinom i Sočom na sjever i jug. Tamo umorni brđanin rado utihne da najprije napase oči na ravnoj zemlji, potom na Krnu i drugim gorama koje se sada dižu pred njim i svojom ga snažnom ljepotom potresaju tako da zaboravlja na tegobe svakidašnjice; brišu mu s očiju prašinu nezadovoljstva i sa srca maglu briga. Čovjek se uspravi, udahne i potom sretno pomisli da je kod kuće usred lijepog svijeta i da je naposljetku i živjeti lijepo”.⁶

Djela Cirila Kosmača prevedena su na više od 26 stranih jezika, čak i na kineski (*Sreća*), albanski (*Sreća; Proljetni dan*), arapski (*Sreća*) i malteški jezik (*Proljetni dan*), a između ostalih, i na hrvatski jezik (*Sreća i kruh*, Zagreb, 1951., *Balada o trubi i oblaku*, Zagreb, 1977.). Na najviše je jezika prevedena *Balada o trubi i oblaku* (na 15 jezika), *Sreća* (na 13 jezika), *Proljetni dan* (na 12) i *Tantadruj* (na 11). U Moskvi je izašla *Balada o trubi i oblaku* u nakladi od čak 1,5 milijuna primjeraka.

Ciril Kosmač napisao je i tri scenarija za cjelovečernje filmove, u kojima se oslanjao na svoja već objavljena djela (*Na svojoj zemlji*, *Balada o trubi i oblaku*, *Onog lijepog dana*). Film *Na svojoj zemlji* prvi je slovenski igrani poslijeratni film. Nastao je prema noveli *Tata Orao*.

⁶ Ciril Kosmač, *Pot v Tolmin, V gaju življenja*, MK, 1989., str. 34.

Na kazališnim pozornicama uprizorena su dva Kosmačeva djela – *Balada o trubi i oblaku* i *Onog lijepog dana*. Više Kosmačevih djela priređeno je za radio. Radio-drame prevedene su na strane jezike i izvođene i na stranim radiopostajama.

Ciril Kosmač je osim pisanja vlastitih književnih djela, prevodio i strana književna djela s engleskoga, francuskoga, talijanskoga i njemačkog jezika. Najviše je prevodio za kazalište i radio, većinom dramske tekstove.

Životni put pisca Cirila Kosmača bio je težak, krivudav i izuzetan. Bio je izniman čovjek koji je nepokolebljivo išao svojim putem, načelno, bez obzira na vlast i vrijeme, uspravno, samosvojno, osjećajno i osjetljivo. Takvo je i njegovo književno djelo.

Sve smo to pokušali prikazati muzejskim uređenjem Kosmačeva doma. Pri njegovoj obnovi uspostavljena je odlična suradnja različitih struka i institucija – općine, spomeničke službe, muzeja, knjižnice, osnovne škole. Stalna izložba u Kosmačevoj kući namijenjena je prije svega osnovnoškolskim grupama. Kosmača smo pokušali na zanimljiv način predstaviti kao čovjeka, ali i njegov život i stvaranje. Izložba se temelji na vizualnoj građi. Sadržajno je osmišljena na tri razine koje su na različite načine odvojene. Citati iz Kosmačevih djela, koji su navedeni kao ilustracija ili kao polazišne teze, imaju jednak, prepoznatljiv izgled, kao i povijesna objašnjenja. Izložbene su jedinice podijeljene na dva sklopa: prvi predstavlja piščev život koji smo podijelili na četiri razdoblja (djetinjstvo, 1910.-1931.; život u Jugoslaviji, 1931.-1938.; život u inozemstvu, 1938.-1945., te razdoblje nakon povrat-

ka kući do smrti, 1945.-1980.). Drugi je sklop posvećen prikazu Cirila Kosmača kao umjetnika, autora knjiga, filmova, kazališnih i radijskih drama te kao prevoditelja. Pokušali smo prikazati puni profil pisca.

Obnovljeni dom Cirila Kosmača tako je postao zanimljiv za školske grupe i izvođenje pedagoških programa. Stoga smo izradili radne listove s već spomenutim likom Tantadruja koji se obraća učenicima.

Doista je prisna suradnja tolminskih muzealaca s piščevim bratom Ladkom Kosmačem koji, unatoč starosti, još uvijek rado vodi posjetitelje po svojem domu i prenosi im sjećanja na brata. Kako sam kaže, to je još uvijek njegov dom.

Kosmačev dom danas je postao i središnjom točkom Kosmačeva književnog nastavnog puta po dolini Idrijice. Rezultat je projekta Osnovne škole Dušana Muniha u Mostu na Soči, koji se izvodio tijekom dvije školske godine, od 1998. do 2000. godine. Posjetitelja putem vodi Kosmačeva riječ, pritom upozna je kulturno-povijesne spomenike i zemljopisne značajke pokrajine. Put je dugačak punih 10 km, a na njemu je 10 postaja s informativnim pločama. Opremljen je drvenim putokazima s oznakom KNP (Kosmačev nastavni put).

Na nama je da zanimanje za Gregorčiča i Kosmača očuvamo i pridonesemo tome da se njihova djela odupiru vremenu i obogaćuju život idućih naraštaja.

Osim opisanih muzejski uređenih objekata, Gornje Posočje nudi još mnogo toga. Tolminski muzej u Tolminu, kao središnja muzejska ustanova gornjeg Posočja, brine se i za Arheološki muzej u Mostu na Soči. Stalna izložba u matičnoj

kući u Tolminu kronološki prikazuje povijest Posočja od prvih naseljavanja do nastanka samostalne države Republike Slovenije i posjetitelje na atraktivan način vodi kroz posebnosti i zanimljivosti slovenske prošlosti. Brojne prirodne znamenitosti daju Posočju dodatni čar. Pozvani ste, dakle, u Posočje i Tolminski muzej, gdje smo svjesni značenja tolminskih umjetnika i književnika.

SIMON GREGORČIČ AND CIRIL KOSMAČ: MUSEUM PRESENTATIONS OF THESE TWO AUTHORS

The house in Vrsno in which the poet Simon Gregorčič was born, and the home of the writer Ciril Kosmač in Slap on the Idrijica are examples of the successful cooperation of the local community, museums, the service for the protection of monuments and literary authors. The paper presents the course of the restoration and the adaptation of two buildings so as to serve as museums.

Their appearance today reflects the time in which they were built. The poet Simon Gregorčič (1844-1906) was special for the people of Primorje. The people accepted him as their own, and his poems, which have been set to music many times, are still alive today among us. The house in which the poet was born in Vrsno was turned into a museum back in 1966. Many people want to visit the museum to pay their respects to the "Nightingale from Gorica". Most of the visitors are groups from Slovene schools, but lately there have been many groups of expatriate Slovenes. The Tolmine Museum plans to rearrange and modernise the collection for the hundredth anniversary of the poet's death.

Ciril Kosmač (1910-1980) took the Tolmine region into the world with his works. This was doubtless another incentive for including the author and his home in Slap on Idrijica into the comprehensive international project "Genius loci", which provided assistance for restoring buildings linked with important European artists. After it was opened in 2003, Kosmač's home became the central point of the educational Kosmač Trail. Through the effort of local communities and various institutions we have been able to preserve an important ethnological cultural heritage and the rich legacy of literary greats from the Tolmin region.